

мови і культури, формування культури міжнародних відносин, втілення в життя української національної ідеї, досягнень вітчизняної і світової культури;

- виховувати в студентів повагу до законів і норм співжиття в суспільстві, посилити пропаганду проти асоціальної поведінки студентів;

- систематично проводити тренінги студентів з питань соціального оздоровлення студентських колективів, формування здорового способу життя, профілактики асоціальної поведінки із залученням представників громадських молодіжних організацій обласних центрів «Здоров'я» та інших об'єднань;

- організувати проведення огляду-конкурсу музеїв історії споживчої кооперації навчальних закладів. Продовжити традиції створення і розвитку музеїв історії споживчої кооперації в навчальних закладах. Сприяти зміцненню родинних традицій підтримки поколінь і формуванню поваги до цінностей сім'ї;

- організувати співробітництво з обласними, міськими організаціями та навчальними закладами для реалізації регіональних програм та проведення спільних заходів з метою задоволення різнобічних потреб студентів та розвитку їх творчих здібностей;

- проводити моніторинг соціально-психологічного клімату в колективі, створити систему профілактики соціальної поведінки учасників навчально-виховного процесу;

- посилити виховну роботу із студентською молоддю, забезпечити соціальне оздоровлення студентського колективу, здійснення контролю за фізичним розвитком і здоров'ям молоді, сприяння заняттям фізичною культурою та спортом.

Втілення у життя зазначених завдань дозволить кооперативним навчальним закладам адаптуватися до нових викликів сучасного інформаційного суспільства та достойно представляти вищу освіту України у європейському освітньому просторі.

ПРОБЛЕМИ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ І БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС

Нестуля О.О., ректор ПУСКУ, професор, д.і.н.

Полтавський університет споживчої кооперації України

Одним із головних завдань Болонського процесу є сприяння європейському співробітництву у забезпеченні якості вищої освіти, включаючи розробку сумісних критеріїв і методологій оцінки якості.

Забезпечення якості вищої освіти при формуванні середовища європейської освіти є однією з головних умов довіри, мобільності, мотивації студентів, сумісності і привабливості європейської вищої освіти.

Вища освіта може бути визнана якісною за умов задоволення потреб і вимог: особистості-споживача освітніх послуг, замовника-роботодавця, держави та європейської освітньої і наукової спільноти.

Споживач освітніх послуг визнаватиме вищу освіту якісною лише в тому випадку, коли ця освіта гарантуватиме йому, як особистості, реалізацію своїх здібностей, отримання сучасних знань, умінь і навичок, достойний заробіток і конкурентоспроможність як фахівця на ринку праці.

Замовник-роботодавець вимагає від фахівця високої професійності, компетентності, готовності до високопродуктивної діяльності, спрямованої на досягнення підприємством конкурентоспроможності.

Держава прагне через вищу освіту забезпечити формування і розширене відтворення інтелектуального потенціалу нації.

Таким чином, можна стверджувати, що якість вищої освіти, визнана на рівні особистості, роботодавця і держави (суспільства), є головним фактором виходу національної вищої школи на європейський освітній і науковий простір. Якість вищої освіти стає гарантом успішності роботи випускників університетів України в бізнесі, науці, культурі, мистецтві європейських держав. Крім того, якісна вища освіта стає конкурентоспроможною, що дозволить українським вищим навчальним закладам задовольняти вимоги і потреби іноземних громадян в отриманні вищої освіти в Україні.

Поліпшення якості, підвищення доступності і ефективності вищої освіти, її інноваційний характер, зростання соціальної мобільності й активності молоді, її включеності в різні освітні середовища роблять систему вищої освіти важливим фактором забезпечення національної безпеки України, росту добробуту її громадян.

Закон України «Про вищу освіту» передбачає реалізацію двох аспектів якості:

- якість вищої освіти;
- якість освітньої діяльності.

Якість вищої освіти - сукупність якостей особи з вищою освітою, що відображає її професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість і обумовлює здатність задовольняти як особисті духовні і матеріальні потреби, так і потреби суспільства.

Якість освітньої діяльності – сукупність характеристик системи вищої освіти та її складових, яка визначає її здатність задовольняти встановлені і передбачені потреби окремої особи або суспільства.

Якість - це сукупність характеристик об'єкта (процесу, продукції, організації, системи або будь-якої комбінації з них), які визначають його здатність (спроможність) задовольняти визначеним і передбачуваним потребам.

Якість вищої освіти в цілому відповідає наведеному визначенню, але має специфічні особливості.

По-перше, головним об'єктом у системі вищої освіти є ті, хто навчається. Вони, з одного боку, є споживачами складових освітньої системи (знань, умінь, досвіду практичних дій тощо), а отже, мають свої вимоги до якості навчання, а з другого боку, вони є головною «продукцією» університетів, якість якої оцінюється їх затребуваністю та перспективами працевлаштування випускників на ринку праці.

По-друге, підготовка фахівця – це досить тривалий (5-6 рр.) процес, і тому, щоб гарантувати відповідний рівень компетентності випускників, необхідно мати в університетах постійно діючу і ефективну систему моніторингу якості навчання та якості підготовки фахівців (випускників).

«На жаль, ми не створили такої системи, щоб освітній процес стимулював активність молоді. Освіта, яка не сприяє успіху і благополуччю особи, а також економічному розвитку держави, не може нині вважатися якісною. Головним для нас сьогодні є інституційна перебудова освіти на основі нової ефективної взаємодії з ринком праці, долання розриву між змістом освіти, ефективними технологіями, потребами виробництва. Шукати вихід треба в трикутнику: «ринок освітніх послуг – ринок праці якості підготовки», – як зазначив Міністр освіти і науки України Ніколаєнко С. М., виступаючи на підсумковій колегії МОН України, що відбулася в лютому 2006 р., «Підвищення ефективності вищої освіти – визначальний чинник зростання соціально-економічного потенціалу держави».

Забезпечення відповідності вітчизняної вищої освіти європейським стандартам і успішного її входження до єдиного європейського освітнього простору як рівноправного партнера, потребує від кожного вищого навчального закладу подальших колективних зусиль.

Згідно з концепцією Болонської декларації, яка сповідує принцип інституційної автономії, основна відповідальність за забезпечення якості лежить на університетах. Але оцінка якості на рівні університету не є достатньою, необхідною, є і зовнішня незалежна експертиза. У світовій практиці застосовуються різні підходи до оцінки якості роботи університетів: репутаційний (на основі експертних оцінок), результативний (за об'єктивними показниками) і загальний, який має базуватися на технології *TQM – Total Quality Management*.

Процес забезпечення (гарантування) якості вищої освіти є багатопланивим і включає:

– наявність необхідних ресурсів (кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, наукових, навчально-методичних тощо), вирішальним з яких є кадри. За словами відомого японського спеціаліста з проблем якості – одного з ідеологів «японського економічного дива», професора К. Ісікави, «...управління якістю починається з підготовки кадрів і закінчується підготовкою кадрів»;

– організацію навчального процесу, яка найбільш адекватно відповідає сучасним тенденціям розвитку національної та світової економіки та освіти;

– контроль освітньої діяльності університетів та якості підготовки фахівців на всіх етапах навчання та на всіх рівнях: рівні університету, державному рівні, європейському рівні.

Центральною ланкою системи управління та забезпечення якості вищої освіти є освітня діяльність. У кожному університеті вона має свої особливості, які визначаються специфікою напрямів науково-методичної роботи, кваліфікацією професорсько-викладацького складу, наявністю наукових шкіл, зв'язками з підприємствами і науковими установами, організацією та забезпеченням самостійної роботи студентів та іншими факторами. Звичайно, вирішальне значення мають ресурси кадрові, матеріальні, інформаційні тощо, які забезпечують навчальний процес.

Враховуючи зазначене, університету необхідно:

– створити таку систему забезпечення якості навчального процесу, яка б включала формування навчальних планів і програм, зорієнтованих на кредитно-модульну систему організації навчального процесу; оптимізацію співвідношення видів занять; аудиту та самоатестації, впровадження інноваційних інформаційних технологій та дистанційного навчання;

– вдосконалити систему оцінювання знань, ввести рейтингову систему на основі єдиних вимог до змістових модулів та їх міжуніверситетського взаємовизнання.

Заходи, що необхідно здійснити в університеті для досягнення високої якості підготовки фахівців:

1. Запровадити систему управління якістю вищої освіти, яка б передбачала рівну участь і відповідальність учасників навчально-виховного процесу в реалізації стратегії поліпшення якості вищої освіти.

2. Підвищити відповідальність викладачів за якість освітньої діяльності, а студентів за якість знань, умінь і навичок.

3. Запровадити ефективний механізм оцінювання кінцевих результатів та їх оприлюднення. Розширити застосування експертних і тестових методів оцінювання рівня знань та компетентності.

4. Підвищити об'єктивність оцінювання знань, умінь та навичок студентів під час проведення ректорського, модульно-рейтингового, поточного контролю та екзаменаційних сесій.

5. Провести соціологічні дослідження за тематичними напрямками: «Якість вищої освіти з погляду студента», «Якість вищої освіти з погляду викладача», «Якість вищої освіти з погляду роботодавця». Оперативно інформувати громадськість про результати моніторингу якості освіти.